

451241

LIOTECA

ORSZÁG

VILÁG

Biblioteca Universităţii Regale
din CLUJ
1304 19. No
EXEMPLAR LEGAL

451241

GELLER ÖDÖN

társadalmi, művészeti és irodalmi
országos riportlapja

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Atenţiune!

Expedierile sunt SCUTITE de ta-
xele poştale conform
Martie

1939. I. 1. — XXVIII. évf. 1. sz.

(Bejegyezve: Trib. Arad, Secţia III-a
Con. Dos. Nr. Pres. 8./1938/2.)

Előfizetőinknek, hirdetőinknek, barátainknak

Boldog ujévet kívánunk

ORSZÁG-VILÁG

szerkesztősége és kiadóhivatala.

Mint a harang nyelv nélkül

olyan a gyáros, vállalkozó, kereskedő, iparos reklám nélkül. Uj vevőket ma már csak szabadtéri reklám által szerezhet, mert bármilyen jó árut tart vagy készít,

nem tudja értékesíteni, ha nem propagálja. Az

ORSZÁG-VILÁG „AGGE“ REKLAMOSZTÁLYA

elősegíti igyekezetét és készséggel bocsátja rendelkezésére tapasztalatait. Tegyen kísérletet! **Bulv. Regele**

Ferdinand 19. Telefon 15—25.

CONCURENTA

műasztalos készít és raktáron tart modern hálószobát, ebédlőt és kombinált szobát. Arad, **Bul. Regele Ferdinand 15.** Szemben a Lut heranus templommal.

Grünbaum Mór

ezelőtt **GLÜCK JOZSEF**

szobafestő, szobakárpitozó és mázoló

ARAD, Bulevardul Regele Ferdinand 13.

Kimondhatatlanul örülök, mert eltalálta, hogy karácsonyi ajándékot csak az

Elite Parfümeriából

szeretnék, ahol mindig előnyösen szerettem be kozmetikai szükségleteimet.

Csak az árak olcsók, minőségeink változatlanok!

GOLDSTEIN LAJOS

mélyen leszállított árakon nagy választékot nyújt kosztür- és kabátujdonságokban, selyem és mosóáruban.

Str. Bratianu 2.

BÉLYEGZŐKET

olcsón, jól és azonnal készít

Stampa

bélyegzőgyár, Arad,
Str. Eminescu 12.

Ujév

451241

Minden esztendő küszöbén az emberek egymásnak sok szerencsét kívánnak. Bizony több akkor a póz, mint a való, szokásból csinálja a legtöbb, mert másik is ezt teszik. Hát el lehet képzelni, hogy a halálos ellenségek egymásnak jót kívánjanak? Mert még igen messze állunk a krisztusi világnézettől. Mennyi képmutatás, álnok szemforgatás, turpis ravaszság olvasható, látható lenne akkor, ha a külső hüen tükrözné vissza a belsőt.

Miért kívánunk mi boldog újévet, jó szerencsét? Mi azt nem adhatunk. Miért vindikáljuk magunknak a mindenhatóságot, mikor az minket nem illet meg? Miért nem tesszük hozzá az Istent is? Adjon Isten jó szerencsét, hozzon boldog ujesztendőt. Nála nélkül mit sem tehetünk. Ime az ember már ebben sem őszinte, természetes. A mai modern ember modernizálta frazeológiáját, gondolkodásmódját. Pedig meggyőződhetett volna, hogy minden ember a saját szerencséjének a kovácsa az Isten segítsége mellett. Emberé a munka, Istené az áldás. Ember tervez, Isten végez.

Az emberi léleknek olyannak kellene lenni, mint a mesebeli kacsalábon forgó tündérvárnak, amelyből vissza lehet tekinteni a múltba, de előre lehet pillantani a jövőbe is. Legálább minden esztendő hajnalán tegye meg a teremtés koronája ezt az okos körütekintést élete háztáján. Tekintsen hátra s vizsgálja meg az eddig megtett utat, vegye szemügyre bukdácsolásait, eleséseit, keresse-kutassa ezek okait. Tegyen összehasonlítást másokkal, kikkel egyszerre indult el s mégis messze maradt utánuk, ne legyen elfogult önmagával szemben, ne másban keresse a kerékkötőt, ne zárja el magát az igazság elől és lássa be, hogy önmaga vágta sebet, futott ő is az életstadionon egy darabig, de hamar ellankadt s rövidebb kitérőt keresett s ez lett a veszte. Szent Ágoston röviden regisztrálja az esetet:

magni passus, sed extra viam.

Nagy lépések, de a rendes uton kívül. Többet bizott a saját erejében, így kalkulációiban figyelmen kívül hagyta Isten segítségét. Saját lábán próbált járni, kikerülve, sőt rég elhagyva az iskolát, nagykorusította, önállósította önmagát. Elfeledte, hogy az elemi-, közép- és felső iskolákból minden ember magától az élet iskolájába kerül, ahol a tanító az isteni Mester. Isten pedig mindig feleltet, számítani nem lehet, kimaradás nincs megengedve, aki a sugóra vár, póruljár, itt ismétlés nem lehetséges. Isten vizsgáztat s aki elbukik, az végkép elintézte sorsát, aki jól lematúrál, felsőbb osz-

tályba: Isten országába tel-, illetve beléphet. Azért be kell látnod, hogy e komoly ügy felett könnyelműen napirendre nem térhetsz. Ha bölcs és szorgos élet-önrevízió, önmagunk élet-könyvelésének szigorú és alapos vizsgálati arról győzne meg szomorúan, hogy multadban nincs öröm, ne essél kétségbe, hanem mint a csődbejutott spekuláns: a mult tapasztalatain okulnod kell. Az okos ember saját kárán tanul, saját bőrén kell szenvednie mulasztásaiért s könnyelmű meg gondolatlan lépéseieért.

Nem elég hátranézni, tekintsen előre is, nehogy visszazédüljön. A horror vacul, az élet-ürességtől remegjen s igyekezzék a kongó ürességet illő s kellő tartalommal betölteni. A jövőt jobb alapokra kell építened. Tovább nem mehetsz utadon, mert ez nem boldogság hazájába visz, filiszter maradsz ezután is. Azért újév, hogy változzék meg minden.

Recedant vetera, nova sint omnia: corda, voces et opera. A régiek távozzanak, minden legyen új: szívek, szavak és cselekedetek. Ez a régi szép megállapítás mindig korszerű és aktuális. Krisztus Urunk ezt olyan szép szemléltetően fejezi ki: Senki sem varr ócska ruhára nyers szövetből foltot, máskülönben elveszi az új a réginek a teljességét és a szakadás rosszabb lesz. És senki sem tölt új bort ócska tömlőkbe, mert különben a bor szétszakítja a tömlőket és a bor kiömlik, meg a tömlők is elpusztulnak, hanem az új bort új tömlőkbe kell tölteni. (Márk 2, 21, 21.)

Az év új, most kezdődik, azért újult erővel, új s megjavított elvekkel induljunk be. Ugy dolgozzunk, mintha minden tőlünk függne s úgy imádkozzunk, mintha csak ettől várnánk mindent. Két kezünk van, egyikkel Istenbe kapaszkodunk, a másikban égjen a dolog, mindkét kezünkre szükségünk van, úgy sohase hagyjuk el: az imát s a munkát. Így joggal nézhetünk a titokzatos messzeségbe, melyet el kell érünk, mert jövőnkben van és lesz remény. Készülj el naponként az életfeladatokkal, hogy mindig jól felelj s a nagy vizsga után a beteljesedett jövőben a nagy Tanító, az isteni Vizsgáztató beírja neved mellé az élet könyvébe a nagy egyest, jelesen érettségiztél. Folyton tartsd szemed előtt Istennek elmúlt nagy jótéteményeit s a magad hálátlanságát. Legyen életed további folyamata örökös, élő Te Deum Laudamus, hogy érdemessé válj Isten jövő jótéteményeire.

Boldog újévet adjon a betlehemi Kisded mindenkinek s isteni kacsójával áldja meg az egész világot s benne minden békés és jóindulatu embert!

Appony Iestvérek

Uridivat és cipőnagyház

Arad, Bulev. Regelo Ferdinand 1.
Városházával szemben. Tel. 15-70.

boldogtalan házasság...

„Puskás Péter 45 éves kárpitós és Wanicsek Margit 29 éves hajadon házasságot kötöttek.”

Az egyszerű anyakönyvi bejegyzés hivatalosan megfogalmazott szavai semmit sem mondanak annak, aki nem tudja ki az, helyesebben ki volt az a **Puskás Péter** kárpitós, aki néhány nappal ezelőtt házasságot kötött nevezett **Wanicsek Margittal**.

Közvetlenül a karácsonyi ünnepek után történt, hogy egy ismert aradi orvos felhívta távbeszélőn a város anyakönyvi hivatalát és a következőket közli: **egyik betege, aki utolsó óráit éli, mert az elhatalmasodott gyomortuberkulózis előreláthatólag két órán belül végez utolsó ellenálló erejével is, megkérte: intézze el utolsó kívánságának teljesítését. Hosszu ideje, felesége halála óta együtt él sógornőjével — az elhunyt asszony testvérével —, akit most, halála előtt el akar venni feleségül.**

Mikor látta, hogy állapota rosszabbodik, megpróbálta elintézni az esketést, de ünnep volt, a hivatalok szüneteltek, nem sikerült. Most azután, hogy érzi a halál hideg közelségét, kétségbeesetten könyörgött az orvosnak: **intézzék el, hogy soron kívül, azonnal megeskessék.**

A kérés elhangzása után azonnal összeültek az anyakönyvi hivatal vezetői: **Rișcuția** Moise ezredes-alpolgármester, **Popa** Constantin tanácsos, az anyakönyvi szolgálat vezetője, valamint **Vațian** Traian az anyakönyvi hivatal főnöke, hogy megbeszéljék a teendőket. Abban azonnal megállapodtak, hogy

az esketést haladéktalanul keresztülviszik, de a megoldás nem bizonyult ilyen egyszerűnek. Először is ügyészszégi diszpenzáció szükséges az azonnali esketéshez és ezért telefonálniok kellett a királyi vádhatósághoz. Itt is a legnagyobb megértéssel kezelték szegény **Puskás Péter** utolsó kívánságát, egy-kettőre elkészült a felmentvény, amit haladéktalanul elküldtek a városházára, ahonnan azután elindult a három városi tisztviselő, hogy a Sft. Gheorghe ucca 45. számú házban, a haldokló kárpitós ágya mellett lefolytassa az esketési szertartást.

Puskás Péter már alig várta az anyakönyvvezetőt. Kora reggeltől állandóan aziránt érdeklődött, hogy jönnek-e már? Életének utolsóelőtti nagy eseményét,

a polgári házasságot mindenáron keresztül akarta vinni, mert egyetlen hagyatékát, nevét kívánta örökségképpen arra az asszonyra hagyni, aki már évek óta megosztotta vele örömét, buját, ápolta és gondját viselte, egyszerűen igaz élettársa volt, a törvény szentesítése nélkül is.

Ott állott az asszony az ablak előtt, összehúzódva, kísért szemmel, amikor a városi urak beléptek. Vézna, szomorú kis asszony, családi állapotára nézve hajadon még, de — ahogyan **Puskás Péter** elhaló hangon mondogatta —, **a legjobb élettárs volt, akit csak képzelni lehet.** Odavezette az urakat az ágyhoz, ahol az élet utolsó szikráit hálvány felcsillanásra szító várakozással, csaknem már az élet tulsó partján, de még görcsösen ragaszkodva az élethez, várta a haldokló az utolsó aktust . . .

Gyorsan ment az esketés, mégis meghatóbb volt, mintha fényes külsőségek között történt volna. Hiányzott a pompa, de különös fényben ragyogott a haldokló két szeme, amikor alig hallhatóan sürgette az anyakönyvvezetőt: gyorsan, kérem gyorsan . . . végezzenek . . .

A formások után **Puskás Péter** halállal birkozó kezébe vette a tollat és kusza, dülöngélő betűkkel, amelyeknek vonásai magukon viselték a készülő nagy emberi tragédia ismérveit, saját nevével erősítette meg a házassági okmányt, hogy **Risçuția** Moise ezredes-alpolgármester ezután fennhangon hirdethesse ki:

— **Puskás Pétert és Wanicsek Margitot ezennel a törvények értelmében házastársaknak nyilvánítom . . .**

Azután csend lett. Az urak ott álltak még néhány pillanatig, majd **Puskás Péterné** felé intve megindultak az ajtó felé. A beteg alig hallhatóan mondott még valamit, miközben a földi hatóságok képviselői eltávoztak. **Puskás Péterné** pedig visszatért most már a törvények által is elismert férje ágyához, ahonnan negyedóra múlva már, mint özvegy távozott.

A haláltusa végétért, Puskás Péter utolsó kívánsága teljesedeti.

Koporsóját nem **Wanicsek Margit**, hanem bánatos özvegye kísérte utolsó útjára, negyedóraig tartó törvényes házasságuk után . . .

ÉRDEKES SZAKTANFO. fél esztendő alatt szakképzett **LYAMOK** megszervezésére indult kezdeményezés Aradon, ahol zsidó közületek az átrétegzés szolgálatában megfelelő kiképzésről kívánnak gondoskodni mindazok számára, akik valamilyen gyakorlati foglalkozást szeretnének kitanulni. Ujabban több, a hölgyközönség ezirányu törekvéseit kielégítő tanfolyam áll szervezés alatt, amelyek közül máris sok érdeklődőre tarthat számot a tejjgazdasági kiképzés, amelynek során mintegy

fél esztendő alatt szakképzett tejjgazdászokká válnak a jelentkezők, a pedikűr és manikűr tanfolyam és az övkészítő csoport. Valamennyi csoport természetesen gyakorlati oktatást nyújt és a rendezőség gondoskodik arról, hogy a szaktanfolyamokon csakis olyan jelentkezők vegyenek részt, akik a legkomolyabban foglalkoznak az átrétegződés kérdésével és határozott céljuk a választott szakma kitanulása.

végig a vonalon, minden ponton, megfellelő emberek kellenek!...

Az egész ország mély és őszinte részvétellel, szorongó megdöbbenéssel vette tudomásul azokat a vasuti szerencsétlenségeket, amelyek sok családnak homályosították el a kárácsenyi gyertyalángocsákát. Vonatok rohantak egymásnak, a sötét téli éjszaka megtelt halálsikoltással, sebesültek segélykiáltásaival, a földön vérrózsák viritottak s a borzalom költözött az ünnepet váró lelkekbe.

Természetesen külföldön is előfordulnak hasonló bal-esetek, bár nálunk mintha végzetesen gyakoriakká váltak volna az ilyen természetü szerencsétlenségek, hanem **Miron Cristea dr.**, Románia pátriárka-miniszterelnöke öfelsége II. Károly királyhoz intézett ujévi felköszöntője és öfelsége az Uralkodó válasza más vonatkozásban is megvilágítja ezt a problémát.

A kormányelnök beszámolt a Trón előtt a munkanélküliek, főképpen pedig az értelmiséghez tartozó munkátlanok elhelyezésére indított kormánykezdeményezésről és amikor felsorolta, hogy közel tizenegyezer részben diplomás, részben oklevéllel nem rendelkező intellektuelt helyeztek el a különböző közszolgálatoknál, megemlítette, hogy orvosokban, mérnökökben, valamint gyógyszerészekben hiány mutatkozik.

A közlekedésügyi minisztériumban még 1343 alkalmazás lehetséges — ugyancsak a miniszterelnök közlése szerint.

Az Uralkodó szintén külön megemlékezett a közlekedés fontosságáról és a következőket mondotta:

— Ami a közlekedést illeti, mindenki tudja, milyen fontos szerepet tölt be az ország életében és hogy egyben a civilizáció fontos tényezője. Energikusan kell megvalósítani az utak és vasutak megjavítását célzó munkát.

Nem kétséges, öfelsége a király és a kormány elnöke az ország közvéleményének őszinte kívánságát foglalták szavakba, amikor a közlekedésről beszéltek. Ám engedjék meg nekünk az a szerény megjegyzés, hogy éppen a munkanélküliség felszívására irányuló nagy és eredményes munka következtében csak akkor valósítható meg ez a hatalmas feladat, ha az ország kisebbségi szakembereit is bekapcsol-

Ha már sír,
RUTKAY & BOTYE
cégnél szerezze be zsebkendő-szükségletét.
Minőségi áruk! Olcsó árak!

ják a megvalósításba. Azt, hogy milyen fontos a legjelentéktelenebbnek látszó váltóór szerepe a vasuti közlekedésben, véres betűkkel írták vasutjaink történetébe a legutóbbi események. A közlekedés ujjászervezése, a hiuak kiküszöbölése s a fejlődés biztosítása csak úgy lehetséges, ha

a legkisebb állás betöltésénél is kizárólag a képesség érvényesül, mint ahogyan a hideg téli éjszakában, a pisálókó váltólámpa mellett, vagy az őrház előtt, a forgalmi irodában és az állomásfőnöki irodában egyaránt nem létezik semmiféle más megkülönböztetés, mint a lelkiismeretes, szakértő és gyakorlott vasutas képessége.

Vonatokat, emberi életet és vagyont nem lehet mellék-szemponatok szerint összeválogatott személyzetre bízni. A vasut elsősorban az a szolgálat, ahol a megbízhatóság a szakértelemnél kezdődik s ha valaki ellen erkölcsi, vagy államrendészeti okokból nincs kifogás, azt nem lehet mellőzni.

Érdekes véleményt nyilvánított ezekkel a problémákkal kapcsolatosan egy ismert román intellektuel, akivel elbeszélgettünk a vasuti szerencsétlenségekről, a közlekedés fejlesztéséről szóló királyi szavakról és az ezekkel kapcsolatos részletkérdésekről.

— Nincs — mondotta — és nem is lehet egyetlen józanul gondolkodó románnak sem kifogása a kisebbségi munkaerők bevonásáról, különös tekintettel a szakemberekben mutatkozó hiányra és arra, hogy a leépitett kisebbségi vasutasok ellen legtöbb esetben komoly kifogás nem emelhető. Inkább pártpolitikai népszerűsítési eszköz volt a kisebbségek elbocsájtása, ám ezen ma, amikor a politikai és egyéb mellék-szemponatok megszűntek, könnyen lehetne segíteni. Hozzájárul még ehhez az a körülmény is, hogy

közben olyan kisebbségi nemzedék nevelkedett fel, amelynek tagjai mondhatnám tökéletesen beszélnek az állam nyelvét s így ilyenirányú kifogások sem merülhetnek fel.

— A miniszterelnök ur kiemelte, — folytatta szavait informátorunk —, hogy mérnökökben, orvosokban és gyógyszerészekben hiány mutatkozik. Ugyanakkor az Uralkodó hangsúlyozta a közlekedés fejlesztésének és az egészségügyi színvonal emelésének multhatatlan szükségét. Magam is jól tudom, hogy például

mérnökökben csaknem valamennyi közszolgálat hiányt szenved, mert a román mérnökök szivesebben helyezkednek el magánvállalatoknál,

ahol nagy kereslet nyilvánul meg fajromán szakemberek iránt és ahol lényegesen jobban fizetik őket, mint a köz szol-

Boldog új esztendőt és igaz örömet szerez magának
az, aki

Hartmann Kálmán

ékszerésznél vásárol
ajándékot.

gálatában. Ám más vonatkozásokban is észlelhetjük, hogy a jóképességű román munkaerőket ugyyszólván elcsábítgatják egymástól a magánvállalatok, hiszen a nemzeti munka védelméről szóló törvény intézkedéseinek kell eleget tenniök.

— Feltétlenül szükséges a mutatózó hiányok pótlása és ez nem történhetik meg másképpen, mint a megbízható kisebbségi elemek, szakemberek és diplomások bevonásával, amivel nem szenvedne kárt egyetlen román sem. Ellenkezőleg.

Az ország gazdasági érdekei megkívánják, hogy ennek a gazdag országnak minden kincse kihasználódjék, aminek legfőbb feltétele, hogy a lakosság minden rétege jó kereseti viszonyok mellett, megfelelő felvevőképességgel rendelkezék.

A román munkaerőket a magánvállalatok veszik igénybe és jellemzőképpen elmondhatom, hogy például egyik jelentősebb városi állásba legutóbb egy pénzügyi tisztviselőt neveztek ki, aki egyik közhivatalból a másikba lépett át, mivel ez kedvezőbb életfeltételeket jelentett számára. Ha a hiányokon a magánvállalatoktól is kiszoruló kisebbségi szakembereket alkalmazzuk, ezzel nem rontjuk le az itt érvényben lévő arányszámot, ahol ezidőszereint csaknem kizárólag a román elem érvényesül. Viszont nyerünk munkaerőben, a hiányok pótlásában és abban, hogy új, felvevőképes réteggel biztosítjuk gazdasági életünk működését.

Eddig szól az érdekes nyilatkozat, amelyről hisszük, hogy nem elszigetelt vélemény, hanem egy jobb jövő, a megértés jegyében álló állampolitikai elképzelés széles körben visszhangra találó megnyilatkozása.

— ÉJJEL-NAPPAL szívesen dolgozunk a közönségért, — dolgozzék a közönség is velünk. Minden közérdekű közleménynek helyet adunk, — minden igaz sort továbbítunk. Ne sajnálja senki a idejét: önmagának és embertársainak használatára, ha nem hallgatja el mondanivalóját! Az „Ország-Világ“ huszonnyolc év óta tántorithatatlanul állja a helyét, — mindig és mindenütt a közönségért a közönséggel!

— Én nem azt kívánom, hogy szeress, hanem azt, hogy megérts! — így szólt az asszony, akit olyan könnyű megérteni.

— Én pedig nem azt kívánom, hogy megérts, hanem azt, hogy szeress, — felelte a férfi, akit olyan nehéz megérteni.

*

Aki a szerelmet nem szereti, az a szerelme tárgyát se szeretheti mélyen és igazán. Minden valódi szerelmet meg kell előzni a szerelem szeretetének. S ez az oka, hogy fiatal egyének szerelme (Romeóé, Juliáé, Wertheré) néha olyan erős és hatalmas. Ezek nemcsak a kedvesüket szeretik, hanem a szerelmet magát is. Mielőtt szerettek, már érezték, hogy szeretnének szeretni.

Több megértést a gyáripár részéről,

hogya talpra álljon a le- gyengült kereskedelem

Nem vagyunk rémhírterjesztők, távol áll tőlünk a borulátás terjesztése, de amint mindenkor szembenéztünk a tényekkel, úgy most is megállapítjuk: érzeteti hatását a gazdasági élet területén az a nyugtalanság, az a sok izgalom és rettegés, amely nem az országban gyökerezik ugyan, de országhatárokon, vámokon és ezer meg ezer kilométereken keresztül messzeterjed. És amely most ismét sötét árnyékot készül borítani a nemzetközi gazdasági életre. Mondanunk sem kell, hogy ez a nyugtalanság csupán okozat, visszatérő okozat mindaddig, amíg a félelemre és rettegésre vezető okok meg nem szűnnek.

Panganak az üzletek és nincs vásárlókedve senkinek — panaszolják az iparosok, a kereskedők. Kár lenne ezt a panaszt lebecsülni, hiszen a panaszra feljogosító bajok már itt kopogtatnak portánkon:

első áldozat egy közismert, a város kereskedelmi életében mindenkor stabilnak ismert női divatáruház, ahol a tulajdonos kényszeregyezségi kísérlet után most magán-

BCU Cluj egyezségi próbálkozika Cluj

A főtéri kereskedő, akinek családai érdekeltisége van egy a közvetlen közelben lévő szövetkereskedésben is, még az elmúlt év őszén megállapította, hogy az izgalmas nemzetközi események, amelyekhez egyéb vonatkozások is csatlakoztak, valósággal tönkretették üzletét. Bármennyire is igyekezett, lavirozott, a vásárlókedv megcsappanásával, az üzlet leállásával nem tudott megbirkózni. Novemberben, amikor komoly esedékességei voltak, mivel ezeknek nem tudott maradéktalanul eleget tenni, kényszeregyezségi kérelemmel fordult a törvényszékhez, majd később visszavonta ez irányú előterjesztését és magánegyezkedés útjára terelte az ügyet. A megbeszélések jelenleg is folyamatban vannak és előreláthatólag a legjobb eredménnyel végződnek, ami lehetővé teszi majd a cég tulajdonosának, hogy tovább dolgozzék.

Egészen bizonyosra vehető, hogy

a nagyhitelezők, elsősorban pedig a gyárak megértéssel és a gazdasági helyzet általános követelményeinek megfelelően kezelik majd ezt az egyezkedési tárgyalást s mindazokat, amelyekre adott körülmények között még számos esetben kerülhet sor.

A konjunkturális viszonyokat elsősorban a gyárvállalatok és a nagy cégek érzik meg, mire a jó üzleti lehetőségek elérkeznek a detaillistákhoz, nem sok marad meg ebből. A kereskedők különben olyan súlyos nehézségekkel küzdöttek

meg az általános, nagy válság idején, hogy legfeljebb potlásról lehet náluk szó. Éppen ezért lenne célszerű és a piac érdekében való és ezzel a hitelezők saját érdekeiket is szolgálják, — ha minden olyan fizetési nehézséget a megértés szellemében simitanának el, amikor nincs szó rosszsziszemű adósságról, vagy valóban könnyelmű üzletpolitikáról.

Automata-statárium

a telefonközpontban

Ugylátszik a távbeszélőszolgálattal mindig baj van. Ha megszűnnek a csengetési mizériák, ha megszűnik a „halló nagysád“ orditozás és végre azt hinné az ember, hogy a tárcsázás gyönyörei végleg megváltották az előfizetőket minden felesleges izgalomtól, bosszuságtól, akkor kiderül, hogy a központ akkor is központ marad, ha automatizálták és ha Morganék is vezetik a távbeszélő szolgálat ügyvitelét. A távbeszélő előfizetők részéről minden elsején tömegesen hangzanak el panaszok a bánásmód miatt, amelyben a telefonársaság részéről részesülnek.

Nyilvánvalóan központi utasításra a helyi távbeszélő szolgálat valóságos statáriális eljárást alkalmaz minden ugynevezett késedelem miatt,

ami azt jelenti, hogy ha a postán kiküldött számla postáraadásáról számított öt napon belül nem történik még a kiegyenlítés, akkor se szó, se beszéd, egyszerűen

kikapcsolják az előfizető készülékét a hálózatból.

Mellőznek minden kereskedelmi szokást, minden udvariaságot és belátást, úgy kezelik az előfizetési díjakat, mint az adót és tekintet nélkül az előfizetők érdekeire, vagy a város gazdasági életének kívánalmaira, tömegével kapcsolják ki a „nemfizetők“ állomásait.

A távbeszélés azonban nem adó, hanem — bár bizonyos tekintetben luxus — olyan szükségleti cikk, amely egyes esetekben nélkülözhetetlen és amelynek felszerelésekor az ember tisztában van azzal, hogy ezt fizetnie kell, tehát ha megtörténik, hogy az ottodik napon nem volt meg a kiegyenlítés, ezzel még nem tagadta meg kötelezettségének teljesítését. Emellett igen gyakran előfordul, hogy a kifizetés elmulasztása csak véletlenül mulik, sőt ügyvédeknel — hiszen az ügyvédek jelentős része a viszonyokra való tekintettel személyzet nélkül dolgozik és maga kénytelen rendben tartani irásait, igen valószínű eshetőség, hogy az íróasztal papirjai közé csuszik az előfizetés kiegyenlítéséről szóló közlemény, amelynek létezéséről is megfélekedzik az illető s csak akkor tudja meg, hogy kikapcsolták, amikor hiába akar tárcsázni . . .

Hibája emellett a társaságnak az az inkasszórendszer, amelyet Morganék bevezettek. Minden vállalat inkasszánsal dolgozik és ez áll a kisebb vállalatokra is. Az inkasszáns felkeresi az ügyfelet, rendszerint jól tudja már, hogy hól mikor kell jelentkeznie, mit kell mondania s ha néhol többször is meg kell jelenjék, akkor is legtöbb esetben bevételezi a járandóságot. Csak végső esetben, ha az inkasszáns megállapítja, hogy krónikusan rossz fizetőről van szó, alkalmaznak szankciókat. Így eszközli a pénzbeszedést a villanygyár, a gázgyár, sőt egészen kis kereskedőemberek is. Nem valószínű, hogy a hatalmas haszonnal dolgozó Morgan-vállalat ne bírná el két, esetleg három inkasszáns alkalmazását, amivel nem csak az előfizetőknek, de önmagának is szolgálatot tenne. Mert az inkasszáns a legjobb tájékoztató, ismeri az ügyfeleket, információival veszteségektől kímélheti meg munkaadóját.

A Morgan-féle távbeszélőtársaság, amely annakidején a jólmegszervezett reklámhadjárat során füt-fát ígért s mindent elkövetett az előfizetők szaporítására, — amivel az általános díjszabás tételeinek felemelése is lehetővé vált, — még kellemetlenül tapasztalja, hogy így jár el továbbra és másutt is, hogy távbeszélő előfizetőket nagy általánosságban nem lehet brachiummal kezelni. Lehetséges, hogy vannak kivételes esetek, amikor indokolt a „statáriális eljárás“, de általánosítani talán még sem lenne szabad egy kereskedelmi vállalatnak, hiszen az üzlet legfőbb kelléke az üzletszerűség, az előzetekénység. Mi történtek, ha majd nem tük szó nélkül, hogy X. Y. telefonját egyszerűen kikapcsolják és ráadásul azonnali fizetés után még legalább további 24 óra szükséges a visszakapcsoláshoz. Ami további 50 leibe kerül, mintegy büntetéspénzként. Ha egyszer mindazok megsértődnek, akiknek a távbeszélőtársaság magatartása miatt kellemetlenségei vannak, ha egyszer ezek a sértett emberek lemondják a távbeszélő előfizetést és erre barátait, üzletfeleiket is rábírják, akkor már sokkal kellemetlenebb körülmények között kell a társaságnak tapasztalnia, hogy a távbeszélő szolgálat kereskedelmi vállalkozás és ennek megfelelően kell kiszolgáltatnia az üzletfeleket.

S Z I G E T I O S Z K Á R

cipőáruháza, Árad, Str. General
Berthelot 3. Színházzal szemben.

Cipők és hócipők a legnagyobb választékban kaphatók.

*Egy lapra fizessen elő,
de az az egy - jó legyen!*

Gen. Alex. Vlad. Acadváros fapal- gácmesterének télisegély akciójához

LEVÉL A SZERKESZTŐHÖZ

Lezajlódtak az ünnepek, az emberek társadalmi életének leghangulatosabb s legvidámabb napjai, melyeken örömök és vigságok közepette új életszépségek, vágyak és reménységek ébrednek fel. Ezekben a szent napokon jártam az elhagyatott szűk uccák csendes és néma kunyhóit és ke-
restem itt is az ünnep boldogságát, gyönyörét. Tudni akar-
tam, vajjon azok, akik pazar bőkezűséggel lakomákat ren-
deztek, akik csillogó lakosztályaikban estélyruhás hölgyeket
és urakat láttak vendégül: **gondoltak-e a külváros szegény
ártatlan apróságaira, akik a reménytelenül aggódó szülők-
től nem lakomát, nem ajándékot, hanem kenyereket kérnek.**

Nálunk az évvégi ünnepek nyomán széles körben pom-
pás estélyekről, reggelig tartó mulatságokról beszélnek az
emberek, persze csak olyan helyeken, ahol a mai válságos
napok is konjunkturát jelentenek. Voltak, akik elítélőleg
nyilatkoztak az eseményekről, mások nem látták bennök
gáncsolni valót, de hogy egyáltalában szó esett az idej v-
igságokról, az azt bizonyítja, hogy valami társadalmi igazság-
talanság burjánkozott fel a társaságok körében. Nyíltan és
őszintén mondjuk el tárgyilagos véleményünket erről.

Nem látunk semmi kivetni valót abban, ha azok, akiknek
a sors bőséget nyújtott, a maguk izlése, módja és érzése sze-
rint vigadnak, elvégre ez az ő privát ügyük. Nem szédítenek
el a regényes mesék, melyek lukullusi lakomákról, szemkáp-
ráztató fényről beszélnek, de ugyanakkor lelkünkbe nyilam-
lik egy fájdalmas visszaemlékezés: **azok az apró elhagya-
tott kis házak, ahol hideg szobában olyan epedve és mégis
olyan reménytelenül várták ragyogó gyermekszemek a bol-
dogság eljövetelét.** Kérdjük, nem jobban izlett volna-e a fi-
nom sütek pompás falatja, habzó pezsgőborok illatos za-
matja, nem ragyogóbb lett volna-e a vendégsereg örömmá-
mora, ha mindenki tudta volna, hogy egy kis arcocskáról
könnyeket törölt le, ha vigságában nemcsak az érzékei, de a
lelke is résztvehetett volna?

Mikor annyi a kiáltó nyomoruság, annyi fájdalmas sze-
génység nyomja az emberek tizezreit,

vajjon nem az lett volna-e a legszebb ünneplés, ha meg-
hitt szerény ünnepi vacsora keretében mindenki beszá-
molt volna arról a sok jóról, amit karácsonykor tett,
visszaidézte volna lelke épülésére azt a boldog kacajt,
melyet szegény nyomorult gyermekek vértelen ajkán fa-
kasztott?

Ez az a probléma, amelyért érdemes volt ezt a kis írást oda-cimezni, ahol még jóvátehetik, amit mulasztottak. Könnyek letörlése, sajgó sebek gyógyítása sohasem elkésett, sohasem időszerületlen dolog.

B. u. é. k.

ó nyájas olvasó. A vidám szilveszteri tor fölujjongó mámorából maradjon meg szivedben a mult csalódásait a jövő ígéreteibe felejtő hit, egyedüli félténivaló értéke ennek a földi életnek. Ne számítgasd az ész matematikájával, hogy a tavalyi ujévi kívánságokból mennyit váltott be a sors a valóság készpénzévé, ne méricsgéld a tapasztalatok körzójével a távolságot a remények forrásvidéke és a tények kopár hómezői között. Csak előre nézz bizó szemmel, ne fordulj hátra, mert attól, amit mögötted látnál, sóbálvánnyá merevedne küzdelemre sarkalló lelkesedésed.

Annak a boldogságnak feltételeit, amelyet az idők pályájának mai fordulójánál önmagunknak és másoknak kívánunk, az ember önmagában hordozza. A teljesült vágyak betölthetetlen ürességet szakíthatnak a lélekben és a jósza nem realizálódó ábrándok vigasztalást, örömet és gyönyörúséget áraszthatnak. Az arany kelendőségét nem valódi becse, hanem a neki tulajdonított érték okozza. Földi vándorlásunk célját és értelmét sem az objektív és abszolút igazság határozza meg, hanem mi magunk szuverén alanyiségunkkal, amellyel az életet, a természetnek ezt a csodás ajándékát szeretni és élvezni tudjuk.

Mit ér, ó nyájas olvasó, a vagyon, a rang, a tudomány, ha sebzett hittel és tépett idegekkel mindig és mindenben a nyomtalan elmulás tartalmatlan és sivár előjátékát vesszük észre? Van-e jogosultsága életünknek, ha hiányzik belőlünk a képesség, hogy örüljünk neki és a ránk mért szenvedéseket is a boldogság hajtóerejévé transzformáljuk? Szegénység vagy jólét, elnyomottság vagy hatalom a véletlen szeszélye, tűnő esetlegesség, míg az érzések egészsége, a lélek egyensúlyozott derüje, az élnitudás épsége nábobí tőke, amely a nyomoruság áldozatainak is boldogságot kamatoz.

Nem kívánhatunk neked jobbat, ó nyájas olvasó, mint egészséget, türelmet, hitet és romlatlan érzéket az élet szépségei iránt. B. U. É. K.

Az egészségügyi tiszta

újabb eredménye az

„Orez”-keményítőgyár

Több ízben foglalkozott már az Ország-Világ azzal a kampánnyal, amelyet felsőbb utasításra Arad város főorvosi hivatala a vállalatok egészségügyi engedélyeinek ellenőrzésére indított, különös tekintettel arra, hogy

a belváros területén és általában olyan városrészekben, ahol ennek semmi létjogosultsága nincs, számos olyan vállalat működik anélkül, hogy egészségügyi engedélye rendben lenne.

Ezek a vállalatok részben már eredetileg is szabályellenesen kezdtek meg működésüket, részben pedig eredeti engedélyeik meghatározásait messze túlhaladva terjeszkedtek, nagyobbitották üzemeiket, amivel károsan befolyásolják környezetük egészségügyi viszonyait. Ujabban

az „Orez” néven működő aradi keményítőgyár ügye foglalkoztatja a főorvosi hivatalt,

mert ez a vállalat — miután ügyében már vizsgálat indult meg — egy, nyilvánvalóan a vizsgálatot megelőzni akaró beadványában maga ismerte be, hogy évekkel ezelőtt olyan építkezéseket hajtott végre, amelyekre nem is kért egészségügyi engedélyt s általában üzemét olyan irányban fejlesztette, hogy ezzel tullepte az eredeti működési engedélyt kereteit.

Még hetekkel ezelőtt bizalmas értesítés érkezett a város főorvosi hivatalához, hogy

az „Orez” keményítőgyár egészségügyi engedélye nincs rendben

és hogy olyan feltételekkel dolgozik, amelyek meghaladják az eredeti engedély hatályát. Coțioiu Romuald dr. főorvos a tőle minden vonatkozásban érvényesített tapintattal megindította a vizsgálatot az adatok ellenőrzésére, a gyár vezetősége azonban ugylátszik előre értesült a készülődő eljárásról és beadvánnyal fordult a főorvoshoz, kérve, hogy bizonyos építkezésekre utólag adják meg az engedélyt. Mivel ebben az esetben a szabályzatok súlyos megszegéséről van szó, amit maga a vállalat ismert el beadványában,

a főorvosi hivatalnak nem áll módjában eleget tenni a kérelemnek s teljes egészében lefolytatja az eljárást, amely a helyzet pontos megállapítását célozza és amelynek következményeképpen megfelelő szankciókat alkalmaznak majd annak érdekében, hogy a gyárvállalat működését törvényes keretek közé tereljék. Különben — értesülésünk szerint — a szóbanforgó gyárvállalat üzemkeretei és az ipar-

telep elhelyezése között is ellentétek vannak, amit szintén megintolás tárgyává tesznek a vizsgálat során.

Amikor erről az újabb egészségügyi vizsgálatról számot adunk, megismételjük azt a megállapításunkat, hogy a kereskedelmi és ipari érdekképviselőeknek lenne hivatása figyelmeztetni a vállalatokat: **ne kísérletezzenek az egészségügyi hatóságok kijátszásával, mert ezzel csak azt érik el, hogy a szabálytalanságok kiderülése alkalmával egész működésük veszélybe kerül** s olyan intézkedéseknek teszik ki magukat, amelyeknek következményei kiszámíthatatlanok. A városrendészeti, vagy éppen közegészségügyi szempontokkal nem lehet dacolni, hiszen láthattuk, hogy **București-ben például egész háztömböket tüntettek el a városrendészeti szempontok érdekében.** Másutt is mindenütt érvényesülnek ezek a megnyilatkozások és sokáig titkolózni nem lehet. Alapos és jól megszervezett városi közigazgatás és közegészségügyi szolgálat mellett előbb-utóbb egészen bizonyosan kiderül minden szabálytalanság és akkor, amikor a hatóságok a megállapított szabálytalanságok miatt már kénytelenek fellépni a kihágást elkövetőkkel szemben, késő minden erélyeskedés, fenyegetés, vagy könyörgés.

Itt említjük meg különben, hogy az **Armatura** cég alatt működő aradi ipari üzem, amelynek egészségügyi engedélye körül az ismeretes bonyodalmak adódtak. Bucurestiből néhány hónapos haladékot kapott arra, hogy üzemét más helyiségbe helyezze át. Sokkal kevesebb költséggel, nagy izgalom-megtakarítással és munkásai kényerének kockáztatása nélkül is megtehetette volna már ezt az Armatura régebben. Amikor még nem fenyegette a végleges bezárás veszedelme...

Nincs zsidó bojkott

a Bancara ellen. — Leépítések várhatók más bankfiókoknál és biztosítóintézeteknél is.

A lapok röviden beszámoltak arról, hogy egy tekintélyes pénzügyintézet, amely egy drezdai érdekcsoporthoz tartozik, legutóbb úgy a főintézetnél, mint az egyes vidéki fiókoknál, nyilvánvalóan utasításra, leépítette zsidó alkalmazottait. Ezzel kapcsolatosan még azt is megírták a lapok, hogy zsidó részről akció indult meg a zsidó betéti tőkének a pénzügyintézetből való kivonására és hogy ez az akció már eredményeket is ért el.

A sajtóközlemények első része valóban megfelel a tényeknek. A **Bancara** cég alatt vezetett pénzügyintézet — mert erről a bankról van szó, — valóban **összes zsidó alkalmazottait leépíti**, kivétel nélkül felmondott nem árja tisztviselőinek s ezeknek állásuktól való megválása már meg is kezdődött.

Ami azonban a zsidóbetétek kivonását illeti, ez nyilván-

valóan rosszakaratu tájékoztatás miatt...
got a lapokban, mert az igazság kedvéért megállapítjuk,
hogy semmiféle ilyen akció nem indult meg zsidó részről.

Ami a Bancara leépítési döntésére vonatkozik, ezzel kapcsolatosan szakmai körökben a következő megállapításokat szegezik le:

A Bancara csak presztizsből tartott eddig is fiókokat, nem pedig azért, mert a pénzügyi anyagi, illetve üzleti érdekei így kívánták ezt meg. Aradi vonatkozásban például tudott dolog, hogy az itteni Bancara egyike azoknak a fióktársulatoknak, amelyek édeskeves vizet zavarnak a gazdasági életben. Az aradi Bancara nem igen helyezkedett bele a gazdasági élet adott kereteibe, nem tudott szervesen bekapcsolódni a jelenlegi feltételek mellett folyó pénzügyi vállalkozásokba és se románok, se magyarok, sem pedig zsidók nem igen keresték fel, hogy szolgálatait igénybe vegyék.

A helyi piac jóltájékozott, helyes üzleti érzékkel és nagy rugalmassággal dolgozó pénzügyi szervezetei mellett

a Bancara nem tudott komoly és mélyreható tevékenységet kifejteni és nyilvánvaló volt, hogy a leépítésnek feltétlenül be kell következnie.

Ez a folyamat vette most kezdetét ugyilátszik és a leépítést a zsidó alkalmazottaknál kezdték meg. Sajnos azonban — előreláthatólag — a többi alkalmazottakra is kellemetlen meglepetések várnak, mert — komoly szakértők véleménye szerint, — ezeknek elbocsájtására is sor kerül. A Bancara különben aránylag kedvező feltételek mellett elégítette ki eddig elbocsájtott alkalmazottait, akik között egyébként nemcsak zsidók, de ugynevezett félzsidók is vannak. Így Aradon felmondották Friedland Ionel fiókgazdát állását is, aki pedig már röviddel ezelőtt kitért...

Friedland igazgató állásának felmondása nem okozott különösebb meglepetést, mert személye állítólag nem váltotta be azokat a reményeket, amelyeket a pénzügyi szervezethez fűzött. Az igazgató nem tudta fellendíteni a fiókot, nem tudta kiküszöbölni azokat a hibákat, amelyek a beható tevékenységet gátolták. Így a központ nem találta meg számításait s bekövetkezett a felmondás, ami a fióktársulat vezetőjére is vonatkozott.

Megállapítható különben, hogy a Bancara esetével azonos több aradi bankfiók helyzete is. A **ROMCOMIT** és a **Hermannstädter Sparkassa** fiókja szintén gyenge üzleti eredményekkel működik s inkább reprezentatív jelleggel bír. A Hermannstädter Sparkassánál például nincsenek zsidó alkalmazottak, mégis leépítést hajtottak végre már régebben, nyilván mert így kívánta meg a gyenge üzletmenet.

Jólértesült gazdasági körökben tudni vélik azt is, hogy a német és olasz érdekeltségű biztosítóknál is leépítés készül, elsősorban persze zsidó vonatkozásban.

Nem hirdettük jóelőre,

nem jelentettük be s ha most szóvátesszük, az is csak az örömteljes megelégedettség megnyilvánítására történik, hogy sikerült ezen a karácsonyon is úgy kiszolgáltatnunk előfizetőinket és olvasóinkat, ahogyan már több, mint 27 esztendeje látjuk el ünnepi alkalmakkor a színvonalas ujságírást képviselő ünnepi lapszámmal. Elfogultság nélkül állíthatjuk: **jó lapot készítettünk** s ebben mindössze annyi a magunk érdeme, hogy áldozatot nem kimélve, összegyűjtöttük a romániai magyar hírlapírás színe-javának írásait.

Az **ORSZÁG-VILÁG** idei karácsonyi száma, amint örömmel halljuk, minden vonatkozásban messze meghaladta a vidéki színvonalat. Változatos, tartalmas számmá kerekítettük ki s mindenki talált benne olvasnivalót.

Az élet s a társadalmi együttélés eseményei, izgalmas és nevezetes eseményei néha magánügynél is jobban foglalkoztatják az embereket s a beszámoló napi ujságírásán túl, a hírlapíró igazi hivatása ezeknek az eseményeknek méltatása, megtárgyalása a közönséggel. Mert az emberek általában másképpen kapják kézhez az eseményeket, mint ahogyan történnek, a legfontosabb mozzanatokat, mint ahogyan lényegükben le-

játszódnak s éppen ezért jelentőségüktől eltérő, az egyén szűkebb látóköréhez szabott vélemény alakul ki ezekről a dolgokról.

Az **ORSZÁG-VILÁG** hivatásának és beállítottságának megfelelően mindenkor arra törekedett, hogy — az adott lehetőségek keretén belül —, a közlésnek ma különösen szükséges válogatott eszközeivel, ebben az irányban töltse be szerepét, ami az események és a közönség között álló tolmács minél természetesebb s élvezhetőbb, ugyanekkor pedig megbízhatóan igaz alakításából áll.

Mégegyszer: nem szoktunk dicsekedni és ezuttal sem tesszük ezt, csak a tényt állapítjuk meg, ezuttal természetesen nagyobb örömmel, mint egyébkör, amikor ez irányu kötelességünket teljesítjük. Tehát a tényt állapítjuk meg, amikor

örömmel nyugtatjuk karácsonyi lapszámunk sikerét s ehhez mindössze annyi hozzáfűznivalónk van, hogy kérjük olvasóinkat:

tartsák meg továbbra is érdeklődésüket az ORSZÁG-VILÁG iránt,

mert mi is azon igyekezünk, hogy ezentul is a legjobbat, legszínvonalasabb magyar nyelvü ujságírást állítsuk a köz szolgálatába.

A legderekabbb férfi is büszkébb arra, ha hosszab időre sikerül biztosítani magának egy könnyüvérü, de nehezen meghódítható divathölgy kegyeit, mintha örök időkre tud magához láncolni egy házi erényekkel ékes kiváló leányt.

Akiknek jól kezdődik az új év

Az **ORSZÁG-VILÁG** panoptikuma ezuttal két érdekes aradi figurát mutat be olvasóinak. Elmondjuk egy valamikor dús gazdag, majd teljesen lecsuszott, közismert aradi családból származó férfi életének legujabb, ismét a pénz jegyében álló fejezetét és emlékeztetjük az aradiakat egy évvel ezelőtt elkerült fiatalember személyére, abból az alkalomból, hogy az illetőről hír jött Aradra.

TALPRA ÁLLT A KÁRTYACSATOK HÖSE

Egyszer volt, hol nem volt, nem is olyan régen élt itt Aradon egy fiatalember, aki nagyon szeretett kártyázni. Éjszakákat töltött a kártyaasztal mellett és arról volt nevezetes, hogy amilyen szerelmese a kártyának, olyan hűtlen hozzá a szerencse. Állandó vesztesben volt, de mindent fizetett, természetesen csak addig, amíg tartott a családi vagyon. Mert tekintélyes vagyon állott az illető mögött, csinos vagyon, amely lassanként mások zsebébe vándorolt át. De tulajdonképpen nem is erről van szó, mert hiszen az illető ur történetét mindenki ismeri, a szép és kitartó barátnővel, az Aradról való távozással, a külföldön való letartóztatással egyetemben. Az érdekes csak ezután következik.

Amikor a kellemetlen külföldi kaland után hazatért, senki sem akart szóbaállni a lecsuszott kártyalovaggal. Volt „titkára“, akinek pedig nem volt oka panaszkodni régi barátja és egykori munkaadójára, egyszerűen elfordult, amikor találkoztak. Mindenki begombolkozott előtte és ez az aradi látogatás csak még jobban meggyőzte arról, hogy a bajban nincsenek barátok. Valósággal menekült már ismerősei elől, közben pedig formálisan éhezett, mert a leiek is elvétele akadtak nála.

Történt pedig egyszer, hogy régi iratai között babrálva egy évvel ezelőtt kiállított bon került a kezébe, amelynek névértéke 50.000 lei volt és amelyet egy volt aradi krupié állított ki, aki közben egyik szomszédvárosban klubbérlő. Utolsó pénzforrásainak mozgósításával előteremtette az utiköltséget, átutazott a szomszédvárosba és bemutatta a bont, de a kibocsátó úgy tett, mintha hallani sem akarna a beváltásról. Hosszas huza-vona, tárgyalgatások és fenyegetések után

a volt kártyalovag 5000 leiért odaadta a bont s csak amikor már az írást kiadta kezéből, tudta meg, hogy a kibocsátó végeredményében az 50.000 leit is megadta volna.

Pénzzel a zsebében egyenesen a kávéházba ment, megbédelt — vagy uzsonnázott, hiszen ez végeredményében mindegy, — majd szétnézett kissé a helyiségben, ahol —

most, hogy pénz volt a zsebében — természetesen ismerőssel is találkozott. Néhány barátságos mondatot váltottak és rövidesen megértették egymást. Mindketten szeretnek kártyázni, miért ne ülnének le a játékasztalhoz? — merült fel a jogos kérdés, amit tett követett és megkezdődött a kártyacsata, ami azzal végződött, hogy az utolsó 5000 lei az ismerős zsebébe vándorolt. Jeles barátunk kérni kezdte partnerét, hogy legalább néhány száz leit adjon kölcsön, de visszautasítást kapott. Végül, hosszas könyörgés után, ezt a választ kapta: „**Nézze, én pénzt nem adok magának, de itt van három méter szövet. Ennek az ára ennyi meg ennyi. Amennyivel drágábban eladja, annak a fele a magáé, fele az enyém.**“

Igy indult utnak nagyváradi ismerőseihez — régi összeköttetéseiből sok ismerőse volt a városban — egy vég szöveggel a hóna alatt s már az első napon több ruhára való anyagot adott el. A nyereségen megosztottak, azután leültek játszani és a szerencsés partner egy-kettőre elnyerte egésznap kerestetét, megint kezdődött a kérés, a diskurzus, a partner megint adott három méter szövetet, meg még hármat, — amikor az első öltönyrevalót eladta, este újra játszottak, a partner újra nyert és újra szövetet adott, amit a peches kártyalovag megint eladott, hogy kezdődjék minden ismét előlről.

Hetekig folyt ez a „játék a szöveggel“, míg végre egy szép napon kiderült, hogy a partner alaposan becsapja, mert az áru, amit eladásra átad, negyedáron kapható valamelyik gvári lerakatkánál. Erre azután, amikor legközelebb ismét átvett és eladott három méter szövetet, ahelyett, hogy leült volna kártyázni, elment és **a lerakatkánál megvette a három méter árut** s felmutatta a partnernek — aki ezuttal már nem is volt partner, — hogy a szövet még meg van s minden nap ezzel a vég szöveggel igazolta magát, pedig egyre-másra adta el az öltönyrevalókat.

Ahogy megszűnt a barátságos kártyázgatás, megváltozott az egész helyzet. A lecsuszott ex-kártyásból **ügyes szövetügynök lett**, szép üzleteket csinált, úgy hogy egészen elfogadható tőkét szedett össze magának s ezzel otthagya a várost, máshova utazott, ahol kevesebben ismerték és ahol nagyobb szabású üzleti vállalkozásokba kezdett. Üzleti ügyekben szerencsésebbnek bizonyult, mint a kártyában. Vállalkozásai beváltak, majdnem annyit jöveelmeznek számára, mintha szerencsével ütné a blattot valamelyik kávéházban estéről estére. Ma már gépkocsija van, jól él és — **nem kártyázik**. Allítólag soha sem vesz ezentul kártyát a kezébe, mert minden vágya az, hogy — mint jómódu ember — ismét találkozzék azokkal, akik a legsúlyosabb napokban nemcsak megtagadták, de valósággal bojkottálták, hogy éreztethesse velük fölényét.

Mostanában ellátogatott Aradra. Megelégedett, boldog

és elegáns. Ugy néz el az egykori álbarátok feje felett, mint-ha észre sem venné őket, pedig titkon, a szeme sarkából lesi, hogy vajjon megbámulják. Nem adja a legjobban futó szerencse-szériáért sem, hogy ez a váradi kaland ismét **é d e s s é** tette számára az életet...

A GÉPSZIJOLAJ-GYÁROS

Második történetünk hőse **Adler Ervin**. Néhány évvel ezelőtt került el Aradról, ahol sokan ismerték, sok rokont és barátot hagyott itt. Egzisztenciát akart magának teremteni és mindennel próbálkozott, sok mindent kezdeményezett, igyekezett realizálni, míg végre egyetlen ragyogó ötlet megvetette egzisztenciájának alapját és olyan jövedelmet biztosított számára, amelyért sokan irigyelhetnék. Az ötlet a következő volt: **gépszijolaj gyárat kell létesíteni s ennek termékeit elsősorban külföldön elhelyezni**. Megérdeklődte, hogy a közel-keleti piacokon — ahová kitűnő hajóösszeköttetések vannak, — pompás elhelyezési lehetőség kínálkozik a gépszijolajok számára s mivel Romániában elsődrendű nyersanyagforrások állnak rendelkezésre, egészen posszibilis volt, hogy a vállalkozás komoly sikerrel jár. Összeszedte az üzemhez szükséges minimális tőkét és ezzel kezdte meg a munkát. Illetve a tőkére azért volt elsősorban szüksége, hogy utiköltséggel rendelkezék s ezzel lehetővé tegye a készítmények eladását.

A terv bevált, az üzlet megindult s rövidesen olyan pazar üzleti vállalkozásnak bizonyult, hogy százezreket jövedelmez. **Adler Ervin** állandóan járja a közel-keleti piacokat, beutazza Egyiptomot, Szíriát s több más országot, ahol mindenütt nagy tételekben vásárolják a kitűnő minőségű, jó összeállítású, bevált gépszijolajat, aminek elhelyezése ugyszólván nem is probléma. Arra, hogy milyen nagyszerűen bevált üzlet a gépszijolaj kivitelezése, mi sem jellemzőbb, mint az a körülmény, hogy egyik legutóbbi üzleti körútjának költsége — amelyen édesapja is résztvett, — szóval a szállodai, vasuti és egyéb kiadások, — több mint 170 angol fontot tettek ki. Különben a vállalkozás fontban jövedelmez, miután csaknem az egész termelést külföld veszi fel, bár belföldön is történnek jelentős eladások.

Adler Ervint nem szédítették meg a váratlanul nagy méretekben kibontakozó vállalkozás lehetőségei. Komoly és üzletével nagy gonddal foglalkozó üzletember, aki egyre fejleszti összeköttetéseit s növeli a termelési, valamint elhelyezési kapacitást, gépszijolajai pedig jó hírnevet szereznek a romániai készítményeknek.

A férfi mihelyt kissé be van csipve, szívesen iszik az imódottja papucsából, főleg ha az kicsi, — a nő nem lehet annyira részeg, hogy csak meg is szagolja az udvarlója csizmáját, bármilyen nagy legyen az.

Nem lehet elhallgatni . . .

A napilapokban néhánysoros, rövid közlemény jelentette, hogy — egészségügyi állapotára való hivatkozással, — a minorita rend elhelyezte Aradról dr. Wild Endre minorita atyát, a rendház gazdasági ügyeinek intézőjét, a **Vasárnap** című folyóirat főszerkesztőjét, ezt a nagytudású és széleslátókörű, tiszteletreméltó és népszerű egyházi férfit, aki úgy hozzáért Arad kulturéletehez, hogy neve ettől a vonatkozástól szinte elválaszthatatlannak tűnt.

A város 33 ezer lelket számláló katolikus egyházközsége a legnagyobb meglepetéssel értesült erről a váratlan intézkedésről, mert hiszen mindenki egészséges, életerejének teljében lévő fertiként ismerte Wild Endrét Aradon, ahol a legutóbbi időig fennakadás nélkül folytatta eredményes tevékenységét és agilitásával, munkakészségével sok olyan megvalósítást vitt véghez, amelyek elévülhetetlen érdemeket szereznek számára a katolikus társadalomban.

Természetes, hogy kívülálló egyének nem szólhatnak bele a rend belső életébe. Mi sem kívánunk beleavatkozni a minorita atyák ügyeinek intézésébe, mindössze tul a hivatalos közlemény (katolikus rövídségű megállapításain emléket kívánunk állítani a távozónak, aki többévtizedes aradi tevékenységétől volt kénytelen megválni. Egész ember Wild Endre dr. s ez a megállapítás minden vonatkozásban érvényesül személyével kapcsolatosan. Elévülhetetlen érdemeit, amiket egyházi, kulturális, társadalmi, karitatív, valamint hitbuzgalmi téren szerzett, nehéz lenne felsorolni, de hiszen ezirányú működését mindenki ismeri a katolikus egyházközségen belül, sőt sokan még azon tul is. Munkásságára felfigyeltek nemcsak szűkebb pátriájában, hanem Rómában is, ahol tisztában voltak azzal, milyen kitűnő tudós működik az aradi rendház kötelékében s eszerint kísérték figyelemmel Wild Endre dr. tevékenységét.

Nagy érdemeket szerzett a Minorita-Kulturház megteremtése körül s ez a munka olyan kulturértéket adott az aradi katolikus társadalomnak, hogy hosszú időn keresztül nem felejtik el azt a nevet, amely valósággal egybeforrott az intézmény megteremtésének gondolatával, elképzelésével és megvalósításával. Másik közművelődési teljesítménye Wild Endrének a „Vasárnap“ és a nívós lap nevérol elnevezett jólfelszerelt nyomda alapítása. Tudomásunk szerint azzal is érdemeket szerzett ez a kiváló pap, hogy a rendház gazdasági adminisztrációját a legnagyobb körültekintéssel igazgatta és olyan feltételek mellett vezette, ami a kiegyensúlyozott gaz-

dálkodás minden ismervét magán viselte. Általában minden igyekezete odairányult, hogy úgy tekintélyben, mint anyagi erőben gyarapítsa rendjét s az aradi egyházközséget.

Említésre méltó, hogy társadalmi téren is mindenkor nagy felkészültséggel, a tudós komolyságával és papi elhivatottságával képviselte egyházát. Nem ismer semminemű megkülönböztetést, mert igaz szolgálja a szeretet vallásának. Magasabb mértékegysége kizárólag a műveltség színvonala.

Wild Endre dr. számára csak a művelt ember jelent értéket, mert a vallás szolgálatán kívül egész eddigi életében a kulturát szolgálta.

Szobájában csak olyan tárgyakat — képeket, szobrokat, műemlékeket, ritkaságokat láthatott az, akit vendégül látott, amelyek kutatásaival összefüggnek.

Harminchárom esztendő eddigi egyházműködése és tudományos kutatása során mindég jámborságról tett tanubizonyságot s lemondott a kirívó világi örömeiről.

Nemcsak Arad katolikus társadalma, de a város egész közönsége őszintén fájlatja Wild Endre dr. távozását és előkelő férfiaktól álló küldöttség kereste fel a rendfőnököt, akitől az eredeti elhatározás megmásítását kérték.

„Köztünk maradjon”⁶⁵

szokták mondogatni az emberek uccákon, kávéházban és általában találkozásokkor, ha valami „diszkrét és bizalmas” hírt adnak tovább.

„**En is csak hallottam**” — kezdődnek az ilyen elbeszélések — „**maga se mondja senkinek, köztünk maradjon . . .**” „Mert ezekért a diszkrét közlésekért, amelyekkel rövidesen tele van rendszerint az egész város, **senki sem vállalja a felelőséget**, mindenki hallotta, senkinek nem mondta s valóságos csoda, hogyan vált az előbb még suttogva elmondott hírből valóságos tengeri kigyó, milliós sikkasztás, csőd kényszer-egyezség, válóper, vagy egyéb szenzáció, amiről minden második ember tudomással bír.

Igy terjedt el — s Aradon már sokan beszélnek, — az a hír is, hogy

egy országosan ismert előkelő aradi cégnél ismét nagyobb szabású visszaélésnek jöttek a nyomára.

Részletek, bővebb magyarázatul szolgáló kulisszatitkok egyelőre nem szivárogtak ki, illetve csupán megbizhatatlan mende-monda került forgalomba ezirányban. Az így megtárgyalt részletek úgy változnak, ahogy az elbeszélő személye cserélődik és éppen ezért a magunk részéről várakozó álláspontra helyezkedünk s az ujságíró lelkiismeretességével számolunk majd be, ha már nemcsak „**köztünk maradjon**” megjegyzéssel fűszerezett hírek, hanem megbizható, komoly értesülések állnak majd rendelkezésünkre.

Isten vele, öreg Miska,

kedves **Szendrey** igazgató, Isten vele, bucsuzunk. Mert mire ezek a sorok kikerülnek a nyomdából, minden valószínűség szerint nem lesz már az aradi magyar színház sokat gáncsolt, sokat bíralt igazgatója, mert ennél a társulatnál a balsikereket rendszerint követő bomlási folyamat már igen előrehaladott szakaszba került s így minden valószínűség mellett szól, hogy egy időre

ismét befellegzett a rendszeres aradi magyar színjátszásnak.

Nem kívánunk bünbakot keresni, vádaskodni és nagy szavakat puffogatni, de mégis csak szólanunk kell erről a szomorú eseményről, hiszen emberi sorsokról, a színpadról tolmácsolt szó sorsáról, a színházbajáró közönség érdekeiről van szó s ezek olyan szempontok, hogy szót kívánnak a sajtó nyilvánosságában. Arra még a vidéki — különösképpen pedig aradi — színházak történetében

nem volt példa, hogy a legnagyobb idényben, az évad legjobb időszakában merülienek fel végzetesnek mondható nehézségek,

amelyek súlyos ellentétek kirobbanásához vezetnek az igazgatóság és a színészek között. Itt ezuttal az történt, hogy a színjátszás ügyét teljesen kivetkőztették minden eszmei jellemzésből, lemosták ábrázatjáról a rivaldafényben nélkülözhetetlen maszkirozást és meztelen valóságában tárták fel egyszerűen szomorú gazdasági szerkezetét annak a problémának, amelynek pedig mégis csak többet kellene jelentenie színigazgató, színész, de legfőképpen a közönség szempontjából.

Röviden összefoglalva ez történt:

az aradi magyar színjátszás idén csufos kudarcot vallott s a soványka falaton osztozkodó igazgatóság és a társulat tagjai nem voltak hajlandóak közösen vállalni a további nehézségeket, mert a kilátástalan holnap már bekopogtatott az aradi magyar színház kapuján.

Kit terhel a felelőség a történetekért? Ki okozta a színház vesztét? **Szendrey** igazgató üzletpolitikája kergette vajjon tényleg csődbe a társulatot — mint ahogy sokan hangoztatják, — a színészek voltak fegyelmezetlenek — ahogy a másik felfogást valló tábor állítja be a dolgokat, — vagy pedig az aradi színházjáró közönségé a felelőség?

Határozott igennel talán egyik kérdésre sem lehetne válaszolni, mint ahogyan határozott „nem” sem lenne helyes válasz egyik kérdés viszonylatában sem. Tény az, hogy az aradi színház sorsába beleszóltak a korszerű újítások, a film, a rádió, ezek a korlátlan anyagi lehetőségekre támaszkodó s világviszonylatban készült látványosságok és hangközvetítések és nem utolsó sorban az általános depresszió.

Ez a keret, a szomorú körforgás, amelynek menthetetlenül el kellett érkeznie a mai állapotokhoz és amelyből menedéket csak a közönség áldozatkészsége és színházzszerete mentheti ki azokat, akik vidéken az élő kulturát tolmácsolják a színpadról.

Szendrey Mihály színiigazgatóról sok mindent beszélnek, mint ahogyan már évek óta sok vádaskodás merült fel személyével kapcsolatosan. Kár lenne vitatkozni, hogy **Szendrey Mihály** személye népszerűtlen Aradon, mégis, ennél a rendes bonyodalmaknál is tragikusabb bucsuzásnál — hiszen következményeiben kiszámíthatatlan — megemlékezni kívánunk arról, hogy

Szendrey Mihálynak igenis vannak érdemei az aradi mágyar színjátszás szolgálatában és ezekről nem szabad megfeledkeznünk akkor sem, amikor balsikerű vállalkozásai mérlegeljük.

Emlékezzünk csak vissza arra, hogy különösen a háboru előtti években, de a háboru alatt is, az aradi színtársulat az akkori országos viszonylatokban is elsők között állott, ami nagy szó volt abban az időben. **Szendrey Mihály** társulata népes, nagyszámu és jól összeállított együttes volt, ahol egyszerre több operettszínész is állott rendelkezésre egyazon szerepkörre, ahol meg volt a kielégítő, jó prózai együttes és mindezek felül színvonalas, élvezetes előadásokkal szolgáló opera-keret működött és elégitette ki a közönség igényeit.

Viszont az is igaz, hogy az aradi színház akkoriban találkozóhelye volt az aradi és megyei uritársaságoknak, a legelőkelőbb tagjai éppen úgy itt szórakoztak, mint az egyszerű polgáremberek. Nem kellett abban az időben „bérletezni“, végigkilincselni a várost, szelvényjegyek eladása végett. Mégis állandó helyei voltak a törzsközönségnek, állandó helyek, amelyeket nem volt szokás eladni, mert a törzsvendégek megsértődtek, ha nem kapták meg a pénztárnál megszokott helyüket... Így történhetett, hogy

Aradon egyfolytában tíz hónapig tartott a színi-szezon,

majd egy hónapos szünet következett és ezalatt minden követelőzés nélkül is, az igazgató folyósította a fizetéseket. Az egyhónapos pihenés után egyhónapos vendégiáték következett az aradi társulat nyári állomáshelyén, Hódmezővásárhelyen s ezután már valósággal kiéhezve, örömmel és izgalommal várta vissza Arad a színészeit s leste a pillanatot, amikor megtöltheti a nézőteret. Emellett **Szendrey Mihály** nagy körültekintéssel gondoskodott a legjobb színpadi erők állandó vendégszerepeltetéséről, ami nagy mértékben hozzájárult ahhoz, hogy a közönség nem vesztette el érdeklődését, illetve, hogy ez az érdeklődés nem volt hullámozó jellegű.

Már most, ha **Szendrey** annakidején, az ugynevezett konjunkturában nem bizonyult rossz sáfárnak, rossz színigazgatónak — mint ahogyan nem így ismertük —, miért tétélezzünk fel róla éppen most rosszindulatot? Hiszen kétségtelen, hogy a változott viszonyok, az anyagi rétegződés eltolódása, a gazdasági helyzet alakulása, mind-mind jelentős tényező abban a folyamatban, amely a vidéki színjátszás lefelé ivelő pályafutásánál közrejátszik. Mindehhez a legpazarabb műsorokat közvetítő nemzetközi rádiószolgálat és a milliós költségekkel megrendezett filmek szolgáltatják a kísérőzenét.

A háboru utáni években, a román főhatóság alatt is hoszszu ideig a szintársulat minden anyagi támogatást megkapott, ami valahogy már kijárt a színészeknek. Nem az igazgatónak szólt ez a támogatás — ami nem egyszer készpénzszubvenció folyósítását jelentette, — hanem a színjátszásnak és a színpad embereinek, akik a kulturát szolgálják, nem tulságosan bőven dotált mesterségükkel. Ez megszűnt s a magyar színház, amely az utánpótlás hiányának nagy válságával is küzd itt mifelénk, magára maradt, segítség nélkül a barátságtalan külső körülmények sodrában. Az aradi közönség is tulságosan igényes, ami éppen a sokat szapult **Szendrey Mihály** elvitathatatlan érdeme.

Sokat lehetne beszélni a volt Magyarpárt színházpolitikájáról is, mert ugy érezzük: a párt és ugyanekkor Arad és a megye vezető magyar férfiai nem követtek el mindent az aradi színház érdekében s nem állottak a színészek mögé úgy, ahogyan ezt a közművelődés szolgálatában tenniök kellett volna és amint ez például Kolozsvárott megtörtént. Országos viszonylatban már régen felmerült annak az ötlete, hogy a társadalmi közösségnek kell megszerveznie a színész-utánpótlást, már régen előre vetette az utánpótlás hiánya sötét árnyékát. Mégsem történt semmi rendes, megfelelően ellenőrzött és célirányosan vezetett színi-iskola megszervezésére, mint ahogyan a színjátszás védelme is csak elszórt jelenség volt Erdélyben. Azelőtt régen csürökben hirdették a színpadról a kulturát, mégis ott volt az első sorokban az akkoriban tehetős osztály csaknem minden képviselője.

Ma már csak finnyáskodó szájhuzás jár ki a vidéki színjátszásnak, márpedig ebből jó színházat adni, vagy éppen egész társulatoknak megélni, nem lehet.

Még most sem késő, bármennyire is a végletekig lecsökken a vidéki színészet varázsa és bármennyire is megtépázták például az aradi színház hírnevét. Vegyünk példát a románságról — mondotta e sorok írójának **Bejan Romulus dr. polgármester** — s támogassuk legalább olyan lelkesedéssel színészeinket, mint a többségi közönség. Színpártoló egyesületük leutánczására még mindig nem mulasztottuk el az utolsó alkalmat, mert igenis megmenthető a színjátszás, csak ismét szeretetre, kicsit emelkedettebb szellemre lenne szükségünk . . . De sürgősen!

Tűz volt a Dornhelm-áruházban,

— leégett a konkurencia

Néhány héttel ezelőtt, amint azt a lapok is jelentették, tűz ütött ki a temesvári Dornhelm-áruház raktárában s a pusztító elem jelentős kárt okozott, ami azonban biztosítás útján meg érült. Azt, hogy a kárt miképpen számolta el a temesvári áruház a biztosító társasággal, nem tudjuk s mivel nem tartozik harmadik személyre, nem firtatjuk, csupán azt kívánjuk elmondani, miképpen kerekedett ebből a szerencsétlenségnek indult tüzesetből a „kárvallott“ áruház számára nagyszerű üzlet, olyan üzlet, amelynek hatását még Aradon is megéreztek a kereskedők.

A tüzet követően, a karácsonyi idény megindulásakor, a Dornhelm-áruház ötletes hirdetési kampányba kezdett.

Meghirdette a nyilvánosság előtt, hogy a tűzben sérült raktári cikkeket kiárusítja, mégpedig potomon, úgy ahogyan a sérült áruk esetében ez természetes is.

A hirdetéseknek váratlanul nagy hatása volt. Az emberek gyengeje, hogy szeretnek olcsón vásárolni és csaknem minden családban található egy nagyneni, vagy egy nagybácsi, aki mindent csuda olcsón vásárol, aki hatkilos libákat vesz, nyolckilos májjal nyolcvan leért, ruháját, úgy csmáltatja, hogy meg a szabó fizet valami csekeiységet a szivességért, hogy dolgozhatik, zsebkendői „mesésen olcsó“ forrásból származnak és így tovább. Mindez azt bizonyítja, hogy vannak emberek, akik hisznek a csodakban, hisznek abban, hogy a kereskedők hajlandoak tönkretenni magukat, vagy hogy tulnyomó többségben naiv, könnyen becsapható emberek, akik egyszerűen ráfizetésből élnek.

Nos, ezek az emberek, akik hisznek a tűzvészben alig sérült anyagokról szóló potomolcsosagot hirdető reklámokban,

valósággal megrohanták a Dornhelm-áruházat s elkapkodták az első „égett“ árutételt.

A tűznyelvek ugylátszik tul lustak voltak, a veszedelem tulságosan kiméletes lehetett az áruház raktára iránt, mert egy kettőre egyetlen darabka sérült áru sem volt az egész üzletben. Ennek ellenére Dornhelmek nem szuntették be a kiárusítást. Honnan, honnan nem,

kiapadhatatlan forrásaik lehetnek az „aligsérült“ áruk előteremtésére

s ez irányu ügyességük annyira ment, hogy rövidesen már a legjobbszemű vevő, vagy a legkörültekintőbb vásárló sem fedezhetett fel semmiféle hibát, sérülést a „tűzkár“ eredményeképpen forgalombahozott árukon.

Szakemberek állítása szerint a Dornhelm-féle kiárusítás

nemcsak a temesvári piacon, de a környék kisebb városaiban teljesen tönkretette a szakmai konkurencia karácsonyi vásárát, sőt Aradon is éreztette hatását. Ugyanekkor megjegyzik azok, akik szakmát jól ismerik, hogy a nagy kiárusítás érdekessége az árakban volt. Ugyanis

az aligsérült árukat szinte teljesen azonos értékben hozták forgalomba, mint a tüzkárt nem szenvedett kereskedők rendes áruit.

Dornhelmék azonban megtalálták a varázsigét, amellyel sikerült elbűvölniök a közönséget, elhíttetniök, hogy nagyszerűen olcsó vásárlási lehetőséget kínálnak s, hogy menteni akarják, ami a tüzből még menthető.

Igy történt, hogy a Dornhelm-cégnél pusztított tüzvész következtében messzevidéken minden konkurens „leégett”, csak a „kárvallott” cég járt jól...

Bonyodalmak és happy end

egy örökség körül

Különös bonyodalmak keletkeztek a közelmúltban egy néhány hónappal ezelőtt elhunyt közismert aradi kereskedő halála, illetve a halált követő örökösödési eljárás körül. A hagyatéki eljárás során derült ki, hogy az ügyek rendezése — a kereskedő után jelentős vagyon maradt, távolról sem olyan egyszerű, amint azt hinni lehetne, ellenkezőleg, szinte megoldhatatlan akadályokba ütközik a rendezés. Az örökösök gondjai annál jelentősebbek és komolyabbak voltak, mert bizonyos hivatalos helyen olyan megállapításokat tettek, hogy ezek áthidalhatatlannak látszó akadályt emeltek az örökösödési eljárás lebonyolítása elé s a nehézségek megoldására semmi lehetőség nem látszott.

A hozzátartozók és örökösök mindent megkíséreltek, hogy a hagyatéki eljárást fennakadás nélkül lefolytathassák. Kitartottak amellett, hogy vélt igazságukat képviselik az ügyben s ennek érvényesülése érdekében minden követ megmozgattak, közbenjárást igyekeztek igénybevenni... mindezt azonban hiába. Az ügyet mindaddig nem lehetett előbbre vinni mindaddig, amíg valakinek — szerencsés ötlete támadt. **A szerencsés ötlet mentő ötletnek bizonyult**, gyakorlati keresztülvitele néhány percen belül megoldotta a rendkívül nehéz problémát.

Nem is szólnánk hozzá ehhez az érdekes örökösödési ügyhöz, ha a maga nemében az egyedüli lenne, amikor **szerencsés ötletek** eredménnyel járnak. Lehet, hogy nem minden esetben használnak a mentő ötletek, **ha azonban a dolgok tényleg úgy állnak, ahogyan a bennfentesek a hozzátartozótól tudják**, akkor bizony nagyon szomorú tünetként kell elkönyvelnünk, hogy az ilyen hivatalos eljárások sima lebonyolításához — **mentő ötletekre van szükség...**

Írja meg Szerkesztő Ur,

— mondotta a pénzbeszedő, aki legutóbb felkereste szerkesztőségünket, — írja meg, hogy az **Ország Világ** legutóbbi számának cikke, amely az inkasszánsok helyzetével foglalkozott nemcsak emberi elégtétellel szolgáló, de egyben igaz írás is volt.

Elképzelhetetlen az, hogy számos alkalommal milyen durván lépnek fel a pénzbeszedőkkel szemben éppen olyan helyeken, ahol csak választékos kifejezést, uri magatartást várna az ember.

Uriemberek és urihölgyek, akikkel ha társaságban találkozik az ember, csak az elbűvölő kedvességet, a közvetlen modort, a csiszolt beszéd finomságait látja hallja valaki, igen gyakran a legkomiszabb szavakkal, műfelháborodásukban nekivörösödve és hadonászva támadnak az inkasszánsra, ha a szerencsétlen ember munkaadója megbízásából számlát mer bemutatni. Sokszor minden ok nélkül tör ki a botrány. Elegendő, hogy az inkasszáns bemutassa a számlát, vagy éppen csak közölje: „**ettől és ettől a cégtől jöttem kérem . . . van egy kis számla . . .**” — máris záporoznak a gorombaságok és nem egy esetben a fenyegetések.

Ledobom a lépcsőn“, „Takarodjék“, „Ne merjen molesztálni“ —

ezek a legenyhébb kifejezések, ám ha az inkasszáns bármilyen csekély megjegyzést tesz, arra, hogy a számla már régi keletű, régen rendezni kellett volna, vagy hogy az illető megígérte, hogy ekkor és ekkor fizet, akkor következik a súlyosabbik rész.

Rendszerint az történik, hogy az adós felháborodik.

Micsoda szemtelenség, majd megmutatom én magának! Nem tűröm ezt a hangot, azonnal hordja el az irháját, majd beszélek a főnökével!

— ripakodnak ilyenkor az inkasszánsra, kitudszkolják az előszobából, ahol fogadni méltóztattak és kétszer is bezárják mögötte az ajtót, nehogy visszamenjen. Persze panasztételről szó sincs, nemcsak azért, mert erre a „**felháborodott**“ adósnak nem volt oka, hanem azért is, mert hiszen az illető messze elkerüli azt az üzletet ahol adós . . .

Természetesen vannak kivételek.

Nem mindenki kezeli elsőszámu közellenségként a pénzbeszedőt

és a közönség legnagyobb része tisztában van azzal, hogy ha bármit is vásárolt, legyen az villany, víz, vagy gáz, meg kell fizetnie. A villanygyár, a kereskedő, az ügyvéd és néha az orvos is inkasszánssal dolgozik és éppen ezért azok, akik gorombán „**ellenállnak**“ amikor fizetésre kerül a sor, önmaguk ellen is vétének, mert hiszen legtöbb esetben maguk is közvetlen, vagy közvetett uton, de inkasszáns útján jutnak pénzükhöz. Ha a kereskedő árut, vagy alkalmazottat fizet, vagy a szabadfoglalkozásu pénzhez akar jutni, indítja az in-

kasszánst, aki hosszú kilométereket gyalogol, emeletekre tel, emeletekről le, kétszer-háromszor egy helyre . . . ilyen az inkasszáns élete. Ügyességén, fáradhatatlan munkabírásán mulik az elsejei fizetés, a gazdasági élet körforgásának zavartalansága, mégsem védi törvény, mint a közalkalmazottat, amikor például adóbchajtásra megy.

Ki merne úgy beszélni a közalkalmazottakkal, mint a magáncégek inkasszánsaival? Senki. Pedig csak a könnyelmű vásárlók, a rosszhiszemű adósok elsőszámu közellensége az inkasszáns, aki hősies elszántásggal szedi össze a pénze-
ket, hogy a gazdasági élet vérkeringése zavartalanul cirkulálhasson tovább . . .

Gazdát cserélt

a jövedékszesz aradmegyei elosztásának koncessziója

Érdekes változás történt a közelmúltban a jövedékszesz aradmegyei elosztásánál. A jövedékvezérgazgatóság megszüntette már különben is csak ideiglenes jelleggel meghosszabbított megállapodását, amelynek értelmében a jövedékszesz aradi és megyei elosztását az itteni **Goldschmidt-cég** végezte és

új koncessziót adott Mera Terentius aradi vállalkozónak, aki — értesülésünk szerint — egy másik, helybeli és a Goldschmidt-céggel versenyben álló borkereskedelmi céggel összeköttetésben kezdte meg az elosztási jog gyakorlását.

Ez a változás igen közelről érdekli a Goldschmidt-céget, mert hiszen nemcsak a jövedékszesz elosztásával járó jövedelemtől esik el, de az új helyzet hátrányosan befolyásolja saját árucikkeinek elhelyezési lehetőségeit is. A jövedékszeszszel együtt, szinte játszi könnyedséggel tudta az aradi cég bevezetni borait és egyéb árucikkeit a helyi és megyei italméréseknél, s mindenütt, ahol szeszeladás történik. Költségkímélés szempontjából is sokat jelent, hogy magánérdekeinek képviselőtét nem kötheti össze a szeszjövedék képviselőtének ellátásával s mindez együttvéve igen leapaszthatja üzleti forgalmát.

Szakmai körökben nagyon jelentősnek becsülik a Goldschmidt-cég veszteségét,

amely így érte. Előreláthatólag a fogyasztás ellátásánál most már a Goldschmidt-cég eddigi helyzetéhez hasonló feltételekkel működő másik cég — amelynek szolgálatait **Mera Terentius** igénybe veszi, — bonyolítja majd le ezt a forgalmat.

A nő nem szereti, ha őt is szeretik. Jobban szereti, ha őt sem szeretik.

Ketten, ha találkoznak . . .

Legutóbbi lapszámunkban a családi háromszögekről szóló levelet közöltünk és most ismét a háromszögesített családi állapot érdekes következményeivel kell foglalkoznunk. Két kalandról, helyesebben két kaland következményeiről esik szó az itt következőkben, mindkettő szenvedő hőscé közismert aradi fiatalember, akikkel a felháborodott férjek tettelegességgel kívánták megértetni, hogy nem nézik jó szemmel donjuani hajlamaikat.

Az időrendi sorrendben előbb következő eset érdekességéhez tartozik, hogy a férj, aki az említett lovagok egyikét megtenyitette, elvált felesége miatt keveredett a kinos ügybe, amelynek azonban nem volt lovagias folytatása. Különben a férj, mielőtt tettelegességhez folyamodott volna, több ízben figyelmeztette a szenvedő hőst, aki jó ismerőse, hogy ne buzgólkodjék lovagi hódolattal felesége körül. Amikor többszöri figyelmeztetés sem ért semmit, legközelebbi alkalommal, amidőn szembetalálkozott a fiatalemberrel, elébe állott és néhány rövid, de kertelés nélküli mondat odavetése után inzultálta. Szerencsére a közelben tartózkodott egy harmadik férfi is, mindkettőjük közös ismerőse, aki közbevetette magát és így az ütés nem érte teljes erővel az áldozatot, akinek azonban így is egyik fogába került a szép elvált asszony körüli forgolódás.

A dolog nem maradt ennyiben. A sértett fél nem terelte lovagias utra az inzultust és a kellemetlen epizódot azzal igyekezett magyarázni, hogy ellenfele segítséget hívott, így támadta meg, vagyis ketten rohanták meg egyszerre. Ez a második támadó az a férfi lett volna — a sértett előadása szerint — aki közbevetette magát és feltartóztatta a további ütésekét.

Lehetséges, hogy mindez csak szóbeszéd és nem is beszélt ilyesmiket az ur, akit az inzultus ért, de tény az, hogy így jutott ez a mendemonda a férj fülébe is, aki most már becsületbeli kötelességének tartotta annak igazolását, hogy nem szorul segítségre, amikor valakinek a megveréséről van szó. Ezért hát, amikor legközelebb újra találkoztak, a férj megragadta az alkalmat és a fiatalembert az összegyűlt közönség szemeláttára alaposan helyben hagyta. Ezzel ugylát-szik az eset a lovagiasság szabályai szerint le is zárult.

A másik ügy rövidebb lefolyású, mondhatnánk férfiasan egyszerűbb. Néhány nappal ezelőtt történt, hogy egy aradmegyei ingatlantulajdonos bizonyos „nőügymiatt” nyílt uccán erélyesen felelősségre vont a egyik aradi nagykereskedés fiatal tulajdonosát. A felelősségrevonást tett követte úgy, hogy az uccai inzultus körül kisebbfajta botrány is kerekedett. Tu-

domásunk szerint ebben az esetben sem alkalmazzák a párbajkodex intézkedéseit, mindössze a férj kifogásait értette meg kissé világosabban — a határozott okfejtés következményeképpen — a jómódu ifju.

Különböen megjegyezni kívánjuk, hogy nem is foglalkoztunk volna a két ügyben szereplő felek magánügyeivel, ha az illető urak nem látták volna jónak a nagy nyilvánosság elé vinni az incidenseket.

A nyilvános botrányok már nem magánügyek
és jó lenne, ha ezt mindazok figyelembe vennék, akik szeretik magánügyeiket maguknak megtartani.

Az Ország-Világ

ujévi kabaréja

Egy ujévi malac levele a szerkesztőhöz

IGEN TISZTELT URAM!

Ugy érzem, hogy csülkeimbe tollat kellett vennem, hogy az **Ország-Világ** útján egynémely társadalmi ferdeségről ez-évből is lerántsam a leplet. A lepellerántást azzal kezdem, hogy engem szüleim már kiskoromban az ujévi malaci pályára szántak és elég gondos nevelésben részesültem. A legkiválóbb énektanároktól tanultam visitani, szépen kultivált tanorhangom van és legközelebb talán fellepek a színházban. A legkellemesebb hangulatban vártam az uj esztendő, amikor Szilveszter délutánján anyám így szól hozzám:

— Fiam, a te időd elérkezett, ki kell lépned az élet porondjára. Eredj, láss, tanulj, tanuld megismerni a kávéházban ülő disznókat és különböző disznóságaikat és ha malacságokat hallasz, ne pirulj el, mert az emberek náladnál nagyobb malacok.

Itt anyám elérzékenyült, eszébe jutott az ő pünkösdi királysága, illetve ujévi malacsága. Nyakamba kötött egy rózsaszín szallagot, utraivalóul moslékból készült pogácsát adott és szeméből két könnyecseppet törölt ki. Aznap láttam utoljára. Másnap halott volt már: egy pénzért felbérelt bravó előre megfontolt szándékkal leszurta, majd kanibáli módon feldarabolta és az emberek lakmározta husából. Rémes.

Csikorgó hideg este belöktek egy zsákba és elvittek egy kávéházba. Itt gondosan elcsuktak egy szekrénybe. Unalmamban a cigányzenét hallgattam, amely hol érzélgős, hol hamis volt. Tizenkettőkor titokzatos kezek kivettek a szekrényből, majd letettek a földre. Koromsötét helyiségben találtam magam és találmra elindultam. Egyszerre valami puhához értem, mire a puha elkezdett sikoltozni:

— Maga disznó, mit fogdossa a lábamat — sikoltotta a

puha.

— Kérem, én még malac vagyok és nem disznó — visittam önérzetesen.

— Csak a malac motoszkált a lábom között, azt hittem, hogy a Schwartz. Ja, ez más.

Otthagytam ezeket a malacokat és tovább mentem a tétben. Egy negyvenhármas cipő az oldalomba rugott, mire fájdalomamban felvisitottam.

— A malac! A malac! — ordították a sötétben és mindenki kacagott az én fájdalomamon. Láttam a sötétben, mert mi disznók még a sötétben is meglátjuk a disznóságot, amint a pincérek üres üvegeket állítottak az asztalokra, láttam csokolózó párokat, láttam kézfogót és lábfogót, „véletlenül“ kigombolt női bluzokat, aztán láttam, amint egy vendég zsebéből a másik vendég kiemelte pénztárcáját és azt is láttam, amint a vendégek az ajtón fizetés nélkül kisurrantak, egy ilyen kisurruló tévedésből saját rossz kabátja helyett egy prémesbundát vitt el. Még sok egyéb disznóságot láttam, de nem szólhattam, mert én csak egy egyszerű disznó vagyok és akik az ilyen disznóságokat elkövetik, uriemberek.

Amikor ismét világos lett, durva pincérek megfogtak és körbevittek a kávéházban. Minden asztalnál megálltak velem.

— Juj, de édes, — mondták az emberek és kitéptek egy szál sörtét a testemből, mert ez állítólag szerencsét hoz.

Rettenetes kinokat állottam ki és mire a pincérek bevégezték körutjukat, egészen megkopaszodtam. Még a hasam alatt is kitépték a finom pihéket. **Ez a szőrszálhasogatás teljesen kimerített. Nem is hittem volna, hogy művelt emberek ilyen kannibali módon tudnak szőrszálakat hasogatni.** Fájó tagokkal hagytam el a kávéházat és most itt ülök a siralomházban, mert kijelentették előttem, hogy malacpecsenye lesz belőlem. „A mór megtette kötelességét: a mó' mehet“.

Kérem, hívja fel a Népszövetség figyelmét erre a barbárságra és szolgáljon ez az irás figyelemzetetőül az utánam következő ujévi-malac generációnak. Lehet, hogy valamelyik tagom holnap már egy adag malacpecsenye alakjában az Ön tányérján lesz, kérem, ha csontjaimat szopogatja, gondoljon arra, hogy szőrszálaitól megfosztott, sokat szenvedett, szerencsétlen ujévi malac sorsa teljesedett be.

Én elvégeztem ezen a földön rendeltetésemet és nyugodtan várom hóhéraimat.

Kivánok boldogabb ujesztendőt, mint amilyen nekem volt és ne ítéljen el egy idealista ujévi malacot.

A legtisztább leány is élt a házasság előtt szerelmi életet — szívével. Mert épp oly kevés leány megy férjhez az első szerelméhez, mint ahány férfi veszi feleségül az első ideálját.

Ez a helyiség kiadó!

Az aradi kávéházi monopólium sorsa elvégeztetett. A **Palace-kávéházat** minden különösebb kertelés nélkül bezárták és a helyiségek átadása megkezdődött a háztulajdonos városvezetőség számára.

Arad legszebb és közvetlen erre a célra épült kávéházi helyisége kiadó, a város már ki is írta a nyilvános pályázatot s ezzel megindul a versengés, a szabad verseny, amelyből Arad közönsége csak profitálhat.

Most már csak az a fontos, hogy a **Palace-kávéház** ne álljon sokáig üresen, hanem minél gyorsabban jelentkezzenek új bérlő s a városnak sikerüljön maradéktalanul megvalósítania a polgármester és helyettesének nagyszabású terveit a színházépületnek a Szentháromságszoborra néző homlokzatának kiépítésével, illetve ennek a frontnak kívül és belül történő teljes átalakításával kapcsolatosan.

Aradnak élénk kávéházi élete lehetne, ha nem történt volna meg minden ezideig, hogy a sérthetetlennek kijátszott kávéházi monopólium érdekében korlátlanul érvényesüljön az egykézrendszer.

Ezt végre megszüntette a város

és itt az alkalom, hogy a városban ismét felvirágoztassák a kávésipart, aminek mindenki csak hasznát láthatja.

BCU Cluj / Chirietonek szervezett sikert 27 év óta az „Ország-Világ” politikai, társadalmi, közgazdasági és művészeti riportlap, mely

SOK

KICSI volt, amikor elindult s most már Ardeal és az utódállamok majdnem minden házában megtalálható. Igen

SOKRA értékeli ma már a hirdetőközönség ezt a régi, közkedvelt, jól bevezetett riportlapot és ezért a hirdetők közül sok százra

MEGY azoknak a száma, kik sikerrel hirdetnek az „Ország-Világ”-ban. Állandó hirdetőknél nagy kedvezmény!

Játszanak bizalommal a Loteria de Stat

Colectura Oficiala-nál

Főelárusítóhely: Cluj, Regina Maria No. 46.

Arad: I. OLARIU, Str. Bratianu 3.

Ország - Világ

(ERDÉLYI ÉLET)
GELLER ÖDÖN

társadalmi, művészeti és irodalmi országos riportlapja.

(Bejegyezve: Trib. Arad, Sectia III-a Con.
Dos. Nr. Pres. 8./1938/2.)

Lapunk kizárólag előfizetés útján kapható.

Előfizetés egy evre: pénzügyintézeteknek, vállalatoknak, nagykereskedőknek, kávéházaknak és külföldre 1200, magánosoknak 1000, köztisztviselőknek és nyugdíjasoknak 600 lei. Hirdetési árszabályzatunk a sajtó és propagandaügyi alminisztérium hirdetési igazgatósága által van megállapítva.

ARDEALI SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: ARAD,
Bulevardul Regele Ferdinand 19. Telefon: 15—25.
Szerkesztőségi órák: d. e. 8—12-ig, d. u. 4—6-ig.
Nyomda: „Phönix“, Arad, Piața Plevnei 2. Telefon: 16—39.

Pénztelvetekre — pecséttel ellátott nívatalos nyugta ellenében — csak fényképes igazolvánnyal rendelkező kiadóhivatali megbízottak vannak feljogosítva!

Semmi kifogásunk sincs az ellen, ha laptársaink átveszik eredeti cikkeinket, de csakis lapunk vagy cikkíróink megnevezésével!

NAGYIMRE

nőidivat-szalónja az Eminescu ucca 8 szám alatt már teljes gőzerővel dolgozik, hogy kielégítse városunk előkelő hölgyközönségének rendelései.

— „PHÖNIX“-NYOMDA, Arad, Piața Plevnei Nr. 2. Telefon 16—39. Ajánlkozik mindenféle könyvnyomdai uton előállítható munka izléses és pontos elkészítésére a legrövidebb időn belül, versenyképes áráért. Könyvek, folyóiratok, ujságok, hivatalos, iskolai és egyházi nyomtatványok, árjegyzékek, falragaszok, meghívók, eljegyzési és esküvői kártyák, névjegyek, gyászlapok, ipari, kereskedelmi, gazdasági és pénzügyintézeti nyomtatványok, körlevelek, üzleti értesítések, borítékok, levélpapírok, számla- és megrendelőkönyvek, felszólító levelek, levelezőlapok készítése bármely szöveggel a legizlésesebb kiállításban. Kérjen árajánlatot!

Új év kezdődött

Mindenki ki kell próbálja a szerencsését. 1939-ben az első húzás

Január 15-én

Egy sorsjegy a legkedvesebb ajándék

Ujítsák meg
sorsjegyeiket!

BCU Cluj / Central Office Cluj, Cluj, Romania

M. FISCHER

üveg- és porcellán nagyáruház

Tekintse meg minden igényt kielégítő raktárunkat vételköte-
lezettség nélkül. Képeretezés legolcsóbb áron.

Telefon: 19—19 szám.

A ZWACK UNICUM

az Ön háziorvosa, mert fájó gyomrát az meggyógyítja.

A ZWACK LIKÖR

az Ön kedvese, mert mindig öröme telik benne.

A ZWACK CONIAC

az Ön védangyala, mert megvédi a grippától.

A ZWACK RUM

az Ön hű barátja, mert nélküle izetlen lenne teája.

MIÉRT kapható mindenütt?

MERT világviszonylatban is vezető márka!